

Kaupunkien viheralueiden terveysvaikutuksia voitaisiin hyödyntää enemmän (2023)

On tärkeää, että kaupunkirakenne edistää asukkaiden terveyttä ja elämänlaatua, sillä maailman väestöstä valtaosa asuu kaupungeissa. Samalla sen myös tulisi tukea luonnon ekosysteemien tasapainoa ilmastonmuutoksen aiheuttamien paineiden alla. Kaupungeissa julkisten luonto- ja viheralueiden on osoitettu parantavan monin tavoin ihmisten terveyttä ja hyvinvointia, kaventavan sosioekonomisia terveyseroja sekä tuottavan samalla myös ekologisia, taloudellisia ja yhteiskunnallisia hyötyjä. Kaupungistumisen ja koronapandemian myötä viheralueiden merkitys terveydelle on korostunut. Tutkijat tarkastelevat tässä artikkelissa niitä haasteita, jotka heikentävät mahdollisuuksia hyödyntää viheralueita terveyden tukena ja antavat suosituksia hyvinvointivaikutusten toteutumisen parantamiseksi.

Haasteita terveyden edistämiseksi viheralueiden avulla aiheutuu sekä niiden sijainnista ja käytöstä että tutkimuksen toteuttamistavoista. Hyöty viheralueiden terveysvaikutuksista ei jakaudu tasaisesti. Niille ryhmille, jotka hyötyisivät eniten, viheralueet ovat usein saavuttamattomia tai heikkolaatuisia. Siitä, miksi viheralueita ei käytetä, silloin kun ne olisivat saavutettavissa, tiedetään vähän. Tutkimusten maantieteellinen kattavuus on suppea. Nykyinen tietopohja viheralueiden terveys- ja hyvinvointivaikutuksista pohjautuu pääosin vauriissa länsimaissa tehtyyn tutkimukseen. Siitä, miten viheralueet voisivat tukea kestävästä kaupunkikehityksestä keski- ja matalan tulotason maissa, on vähän tietoa.

Tieto viheralueiden vaikutuksista terveyteen ja hyvinvointiin pohjautuu pääosin niiden sijaintiin ja laajuuteen suhteessa väestöön tai sen osaa kuvaaviin tilastotietoihin tai yksittäistä ryhmää koskeviin interventiotutkimuksiin. Tarkempi tieto siitä, kuinka viheralueiden sijainti, laatu ja käyttö ovat yhteydessä eri väestöryhmien terveyteen, on puutteellista. Tutkimuksissa vesialueet on usein luettu osaksi viheralueita ja niiden erillisiä hyvinvointivaikutuksia on tutkittu vähän. Tutkimustulosten hyödynnettävyys poliittisessa päätöksenteossa ja käytännössä on myös heikkoa eikä viheralueiden taloudellisista vaikutuksista, kuten säästöistä sosiaali- ja terveysmenoissa, tiedetä riittävästi.

Tietoa viheralueiden vaikutusmekanismeista terveyteen ja hyvinvointiin tulisi tuottaa niin, että tutkimusten tuloksia voitaisiin luotettavasti yhdistellä ja vertailla keskenään. Tämä edellyttää tutkijoilta yhtenäisempää ymmärrystä tutkimusasetelmien ja menetelmien mahdollisuuksista ja käytöstä. Poikittaisasetelmien ja interventiotutkimusten lisäksi tarvitaan pitkäaikaista seuranta- ja havainnointitutkimusta eri väestöryhmien viheralueiden tosiasiallisesta käytöstä ja siitä, kuinka alueiden laatuominaisuudet ovat yhteydessä käyttöön ja siitä johtuviin terveysvaikutuksiin.

Tutkimusta tulisi tehdä enemmän keski- ja matalan tulotason maissa, jotta tiedettäisiin ovatko vaikutukset siellä samansuuntaisia kuin korkean tulotason maissa. Tutkimusta tehostaisi ja sen hyödynnettävyyttä helpottaisi aineiston ajantasaisuuden parantaminen, massadatan hyödyntäminen, kansalaistutkimusmenetelmien käyttö, uusien mallinnusmenetelmien kehittäminen sekä tutkimustulosten saaminen nopeammin käytäntöön.

Tutkimuksessa tulisi myös arvioida viheralueiden ekologisia ja muita hyötyjä kokonaisvaltaisesti muut vaikuttavat tekijät huomioiden. Tähän tutkijat esittävät mallin, jossa kuvataan, kuinka

viheralueiden ominaisuudet ovat yhteydessä alueiden käytön ja ympäristövaikutusten kautta terveyttä määrittäviin tekijöihin, joiden välityksellä terveys- ja hyvinvointivaikutukset syntyvät.

Se, että pelkästään tutkitaan viheralueita ja niiden vaikutuksia terveyteen, ei takaa viheralueiden hyvinvointivaikutusten realisoitumista kaupunkiympäristöissä. Vaikutusten toteutumismahdollisuuksia tulee tarkastella myös suhteessa poliittiseen päätöksentekoon ja käytännön toimintaympäristöön. Tuottamalla luotettavaa tietoa viheralueiden kustannusvaikuttavuudesta kokonaisvaltaisesti terveyteen, sosiaaliseen hyvinvointiin ja muihin hyötyihin voidaan parantaa viheralueiden asemaa päätöksenteossa.

Tutkijat suosittavat, että kansanterveyden, terveyden tasa-arvon ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden parantamiseksi viheralueita yhteiskehitetään kansalaisten, käytännön toimijoiden ja päättäjien kanssa osallistavien menetelmien avulla. Luomalla rakenteita ja toimintatapoja, joiden avulla kaikkien on mahdollista vaikuttaa viheralueiden kehittämiseen, edistetään kansalaisyhteiskunnan mahdollisuuksia vaikuttaa terveyteen ja suunnata kaupunkikehitystä poliittisella tasolla.

Näkökulma-artikkeli: Hunter R, Nieuwenhuijsen M, Fabian C, Murphy N, O’Hara K, Rappe E, Sallis J, Lambert E, Sarmiento Duenas O, Sugiyama T & Kahlmeier S (2023) Advancing urban green and blue space contributions to public health. *Lancet Public Health* 8 (9), e735–e742.

[https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667\(23\)00156-1/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667(23)00156-1/fulltext)